

УКРАЇНОМОВНА АДАПТАЦІЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО НАВЧАННЯ НА ЮРИДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ

Проблема адаптації іноземних студентів до навчання в українських вишах пов'язана із упровадженням Болонської системи у закладах вітчизняної професійної освіти. Вивчення досвіду адаптації першокурсників до навчання в іноземному середовищі показало, що на цей процес суттєво впливають соціальні фактори як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Тому метою нашого дослідження є обґрунтування соціальних факторів україномовної адаптації іноземних студентів до навчання на юридичному факультеті.

Проблемі соціальної адаптації студентської молоді присвячено праці І.Г. Єрмакової, Є.О. Клімова, Г.М. Несен, Н.Г. Ничкало, О.М. Пехоти, Л.В. Сохань та інших учених. Автори підкреслюють, що процес адаптації відбувається за тих умов, коли в системі «особистість – середовище» виникають значні зміни, що забезпечують формування нових соціальних якостей з метою досягати максимальної ефективності пристосування людини до життєвих реалій. У процесі соціальної адаптації особистість зважає на особливості середовища й активно впливає на нього, щоб забезпечити задоволення своїх потреб і реалізацію значущих цінностей. Процес взаємодії особистості та середовища полягає у пошуку й використанні адекватних засобів і способів задоволення основних потреб [1-2].

Особливого значення для іноземних студентів, котрі вступили на юридичний факультет, набуває україномовна соціальна адаптація. Адже таким майбутнім юристам доводиться, по-перше, поєднувати професійне навчання з оволодінням прискореними темпами основами українського мовлення; по-друге, активно пристосовуватись до нових побутових умов життєдіяльності в іншомовному середовищі; по-третє, розібратись і зрозуміти відмінності

української системи правової допомоги населенню. Невипадково, у наказі МОНМСУ № 260 від 04.04.2006 р. «Про вивчення української (російської) мови іноземними студентами й аспірантами» наголошується на необхідності формування в іноземних студентів не тільки умінь читати, говорити й писати українською мовою, але й ознайомити з національною культурою, традиціями, сучасним побутом українців, що сприяє успішній соціальній адаптації та надає можливості взаєморозумінню молоді в іншомовному середовищі [3].

У Херсонському державному університеті за юридичними спеціальностями навчаються іноземні студенти, яких можна умовно поділити на три групи. Основну частину складають першокурсники, які не знають української мови, проте у результаті довузівської підготовки оволоділи основами російської мови. До другої, найскладнішої, групи можна віднести непідготовлених у мовному плані студентів, які не розуміють ані української, ані російської мов. Третю групу утворює зовсім мала кількість студентів, які знають російську мову та у процесі попереднього навчання оволоділи на початковому рівні українською мовою. Відповідно важливим суб'єктивним фактором україномовної адаптації іноземних студентів до навчання на юридичному факультеті слід назвати індивідуальний рівень володіння українською та російською мовами. Цей фактор поєднується з об'єктивними умовами навчання та проживання студентів-іноземців у двомовному українсько-російському оточенні.

Проведене анкетування виявило ряд труднощів і незручностей у повсякденному спілкуванні іноземних студентів з педагогами, однокурсниками та представниками вузівської адміністрації. Майбутні юристи-іноземці серед таких труднощів вказали, в першу чергу, на відсутність знань правил професійного та вузівського етикету, а також комунікативної культури у спілкуванні з українськими ровесниками.

Дворічний досвід україномовної підготовки африканських та азербайджанських студентів юридичного факультету ХДУ дозволив виділити серед об'єктивних факторів їх соціальної адаптації відмінності релігійної та

національної культури. Якщо місцеве населення дотримується переважно традицій православ'я, то азербайджанські студенти живуть за законами ісламу, а африканці належать до протестантської гілки християнської релігії. Ці фактори необхідно враховувати у ході вивчення типів, форм, основних законів і стратегій професійного спілкування, мистецтва юридичної аргументації, а також гендерних аспектів ділового мовлення.

Суттєвою перешкодою соціальної адаптації іноземних студентів-правників є труднощі засвоєння україномовної юридичної термінології. Вони пов'язані з організаційними розбіжностями західноєвропейської, африканської та української систем надання правової допомоги населенню. Це спричиняє хибність уявлень першокурсників щодо україномовної термінології у сфері юридичної діяльності органів внутрішніх справ, прокуратури, служби безпеки, ДАІ, суддівської та адвокатської практики тощо.

На підставі вищевикладеного можна дійти висновків, що на соціальну адаптацію іноземних студентів до навчання на юридичному факультеті впливають об'єктивні та суб'єктивні фактори. Серед них важливу роль відіграє індивідуальний рівень попередньої україномовної підготовки студентів-іноземців, особливості релігійної культури та національних традицій, незнання правил місцевого побутового та професійного етикету, відмінності української системи правової допомоги населенню.

Література

1. Життєва компетентність особистості: Наук-метод. пос. / За ред. Л.В. Сохань, І.Г. Єрмакова, Г.М. Несен. – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
2. Палка О.В. Підготовка іноземних студентів вищих навчальних закладів технічного профілю України до вивчення професійної лексики: дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Олександра Володимирівна Палка; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. — К., 2003. — 234 с.
3. Про вивчення української (російської) мови іноземними студентами і аспірантами: Наказ МОН України від 04.04. 2006 № 260 [Електронний ресурс] // Режим доступу до матеріалів: <http://document.ua/pro-vivchennja-ukrayinskoyi-rosiiskoyi-movi-inozemnimi-stude.doc.119238.html>